

MĖNESIO EKSPONATAS

Romo Kalantos akiniai nuo saulės

Muziejininkė Simona Gustaitytė

- Medžiagos: tamsiai žalio atspalvio stiklas, metalo lydinys, plastikas;
- Ilgis – 14 cm;
- XX a. 8 deš.

Šiuolaikinių akinių nuo saulės idėja yra palyginti nesena ir skatina atsigręžti į praeitą amžių, tačiau jų protėvių istorija skaičiuoja jau ne vieną šimtą metų. Anksčiausias žinomas pavyzdys, menantis apie poreikį apsaugoti akis nuo saulės šviesos, buvo sukurtas senovės inuitų. Jie siekdami išvengti akinančių spindulių, atsispindinčių sniege, akis uždengdavo iš medžio, kaulo ar kitos medžiagos išpjauta juostele su siaurais plyšiais akims. Jas nuo saulės senovėje taip pat pridengdavo šlifuotais brangakmeniais, o veido išraiškas Kinijoje teisėjai slėpdavo dūminio kvarco plokštelių akiniais. Žinoma, tokie akiniai nebuvo nei apsaugantys nuo žalingų spindulių, nei vyraujanti mados tendencija.

Nuo XVIII a. imta naudoti tamsintus akinių lęšius sprendžiant regėjimo sutrikimus ir tik XX a. akiniai tapo stilingu aksesuaru – pirmiausiai tarp Holivudo filmų aktorių, o nuo XX a. 3 deš. pab.–4 deš. pr. prasidėjus masinei gamybai pasiekė plačiąsias visuomenės mases. XX a. 4 deš. tapo akinių

poliarizuotais stiklais, apsaugančiais nuo akinančių saulės spindulių, pradžia. Tokie aviatoriaus stiliaus akiniai naudoti Antrojo pasaulinio karo metu JAV oro pajėgų pilotų, o netrukus paplito visuomenėje. Nors ateinančiais dešimtmečiais ne kartą keitėsi akinių dizainas, tačiau jų populiarumas išliko, jiems tapus mados išraiškos dalimi.

Nuotraukose užfiksuotas eksponatas – akiniai, priklausę Lietuvos laisvės šaukliui Romui Kalantai, kuris žuvo protestuodamas prieš sovietinę santvarką. Iki mirties gyvenimas totalitarinio režimo sąlygomis jaunuoliui buvo sunkiai pakeliamas, tad nenuostabu, kad jis žavėjosi Vakarų kultūra, ten prasidėjusiais judėjimais, maištaujančiais prieš esamą tvarką. R. Kalanta domėjosi XX a. 7–8 deš. populiaria hipių subkultūra, roko muzika, pats grojo gitara, nešiojo madingus ilgus plaukus, mėgdžiojo hipių stilių. „Laisvė per aprangą“, roko muzika, hipių pasaulėžiūros idėjos tapo pasyvaus pasipriešinimo formomis, priešprieša visuomenėje diegtam „sovietinio žmogaus“ modeliui.

© KDFM / Rasa Pranskevičiūtė

© KDFM / Rasa Pranskevičiūtė